

Krönika

Produkterna av all mänsklig uppfinningsrikedom sjunker ner i nostalgins trask. Axel Odelberg passerade en gammal fransk stad.

Carcassonne – en fond för Disney

Befästningsverken kring Carcassones gamla stad är ett magnifikt exempel på medeltida militär byggnadskonst. Carcassones krenelerade ringmur är inte bara hög och bastant, den består därtill av två parallella linjer med 20–30 meters öppet mellanrum och är försedd med 53 ståtliga bevakningstorn.

Den fiende som mot förmodan lyckades ta sig över vallgraven och förbi det första murverket hade fortfarande halva erövringen ogjord. Det finns nästan inga gränser för människans uppfinningsrikedom och förmåga till prestationer och uppoffring då det handlar om att skydda sig mot andra människors fientliga avsikter, verkliga eller inbillade. Murarna kring Carcassonne representerar det yppersta av medeltidens militära försvarsteknik. Idag motsvaras de av radar och jaktflyg. JAS är en modern svensk ringmur.

Den moderna tidens motsvarigheter till de medeltida katedralerna är fiberoptik, kommunikations-satelliter, mobiltelefoner och bredband

Innanför murarna, som nu i turismens tidevarv fungerar som dragplåster, inte som lås, är Carcassonne en pittoresk turistfalla med medeltida gränder, fyllda av krogar och serveringar som lockar med

sydfranska delikatesser som ankvær, gåsconfit och cassoulet. Ber man om en lokal aperitif bär betjäningen fram ett glas Muscat – ett sött aromatiskt starkvin gjort på muscat-druvan.

Det vilar något påtagligt bekant över Carcassonne. Till en början förstår jag inte riktigt vad, men ett besök på hotell Cité leder tankarna i rätt riktning. Hotellet är gammalt och charmigt och får näst högsta komfortpoäng i Guide Michelin. I den gotiska lobbyn finns utdrag ur gamla hotelligare uppsatta på väggarna. Mängder av kändisar och honoratiors har bott här under årens lopp. 1936 gästades hotell Cité av Walt Disney. Det är när jag ser hans namnteckning som jag med ens begräper varför Carcassonne känns så bekant. Det är från Disneys fantastiska världar jag känner igen det. När Walt Disney tecknade borgar i sina filmer hade han Carcassones torn och ringmur på näthinnan.

Granne med hotell Cité, på andra sidan det lilla torget Place de l'Eglise ligger stadens katedral, Basilique St Nazaire. Carcassonne blev biskopssäte redan på 500-talet. Basilique St Nazaire kan inte mäta sig med katedraler som de i Chartre och Orleans eller Notre Dame i Paris men den är väl värd ett besök när man ändå är på plats. Speciellt glasmålningarna är intressanta.

Katedralbyggena utgör ett annat exempel på mänskliga topprestationer. Katedralerna med sina stråvbågar och höga valv var medeltida *high tech* i ännu högre grad än stadsmurarna. De planerades och byggdes under stora uppoffringar och umbäranden av sin tids främsta tekniker, administratörer, formgivare och hantverkare och blev till enastående monument över mänsklig kreativitet.

Till katedralerna kom människorna för att lyssna och be till Gud. Katedralerna kan alltså beskrivas som ett slags magnifika kommunikationscentraler för det lodräta sambandet. På samma sätt som nödvändigheten av att försvara sig i strid i alla tider fått människor att mobilisera sina resurser till det yttersta har behovet av att kommunicera alltid satt högsta fart på den mänskliga uppfinningsrikedomen. Den moderna tidens motsvarigheter till de medeltida katedralerna är fiberoptik, kommunikations-satelliter, mobiltelefoner och bredband, kort sagt IT.

Så kan tankarna vindla i det medeltida Carcassonne.

23 juni 1998
AXEL ODELBERG

Bankiren som hjälpte Führern

Finansjonglören Hjalmar Schacht kommer för billigt undan i Folke Schimanskis recension av *Hitler's Banker*, anser Carl Svernlöv.

Förvisso var den världsvane Hjalmar Horace Greeley Schacht, som åtalades inför krigsförbrytartribunalen i Nürnberg tillsammans med drygt 20 andra ledarfigurer i Nazityskland, en intelligent, välutbildad och värtig man. Enligt fängelsepsykologen Gilbert hade han högst IQ av alla de tilltalade. Dessa egenskaper, kombinerade med skickligheten hos försvarsadvokaterna och att han lyckades underbygga sitt försvar med flera vittnen som talade till hans fördel, ledde till att Schacht var en av de tre som frikändes. Därmed inte sagt att han var oskyldig.

Schacht må ha haft ett kluvet förhållande till nationalsocialismen och dess ledare. Under förhören i Nürnbergrättegångarna sade han bland annat att "det enda de flesta av partiledarna hade gemensamt med de gamla germanerna var dryckenskapen. Omätligt drickande var en stor del av nationalsocialisternas ideologi." Han ansåg vidare att Adolf Hitler var "en halvtbildad man [som] saknade tillräcklig skolutbildning".

Icke desto mindre uttryckte han även sin beundran för Führern flera gånger under förhören. Den, enligt Schimanski "dåligt påläste" åklagaren Jackson lyckades även visa att Schacht långt efter han påstod sig ha brutit med Hitler, fortfarande gav honom sitt stöd vid offentliga tal och framträdanden.

Berner och professorn

Mångkulturella ungdomsgräng sprider skräck omkring sig." Så sade nynazisten Dan Berner vid det ökända seminariet i Umeå. Ytterrandet ingår i den citatsamling åklagaren presenterar för att tydliggöra Berners brott mot lagen om hets mot folkgrupp.

Mediavinkel

"Stockholms kriminella ungdomsgäng är ettiskt mycket blandade". Så står det i en artikel i SvD 11/6 som redogör för kriminologiprofessor Jerry Sarneckis forskningsrön.

Mångkulturella, alltså. Att gången sprider ett visst mått av skräck när de rånar och miss-handlar kan väl antas.

Sensmoralen? Att det inte är avgörande vad du säger utan vem du är. Kriminologiprofessor presenterar värdefull forskning. Nynazisten åker i finkan för hets mot folkgrupp.

KLAS HELMUT FASAN

Höll fanan högt. Riksbankspresidenten och finansministern doktor Hjalmar Schacht signalerar sin ideologiska hemvist under en branschkonferens i Berlin den 23 januari 1935. Foto: PRESSENS BILD

den, samt fortlöpande skänkte pengar till det nationalsocialistiska partiet.

Det råder vidare inget tvivel om att bankiren och sedermera riksbankschefen och finansministern Schacht spelade en nyckelroll i att skapa förutsättningarna för den massiva tyska upprustningen inför andra världskriget. Som hängiven nationalist delade han fullt Hitlers åsikt att Versailles-fördraget skulle rivas upp och krigsmakten uppbyggas. Fram till 1930 var han riksbankschef, men avgick efter meningskiljaktigheter med rikskansler Brüning's finanspolitik.

Konsult åt Hitler

I början av 1931 träffade han Hitler genom Göring. Eftersom Hitler saknade ekonomiska kunskaper konsulterade han Schacht i dessa frågor, och denne hjälpte till att skaffa pengar åt Hitler i valen 1932 och 1933. På förslag av Hitler återfick Schacht posten som Riksbankschef och efter Hindenburgs död 1934 blev han utsett till finansminister. Året därpå blev han därtill rustningsminister. Innan han avgick 1937 efter meningskiljaktigheter med Göring hade Schacht lyckats vända den tyska ekonomin och skapa ekonomiskt utrymme för upprustningen.

Av Schimanskis recension får läsaren till intrycket att Schacht var motståndare till jedeförföljelserna, någonting som Schacht försökte framhålla vid rättegången mot honom. Schimanski hänvisar till "två tal 1935" då Schacht öppet angrep diskrimineringen med hänvisning till att det var dålig internationell reklam. Av man granskar Schachts vittnesmål vid Nürnbergrättegången, samt åtminstone ett av talen, det som Schacht höll i Königsberg den 18 augusti 1935, inser man att Schachts huvudinvändningar mot diskrimineringen värdefull sig till att den störde utrikeshandeln och Tysklands upprustningsansträngningar! Varken Schimanski eller – av

naturliga skäl – Schacht själv nämner att det aktuella talet avslutades med en mening som isande förebåd vad som komma skulle: "Judarna måste inse att deras inflytande är borta för alltid."

Schacht gjorde ingen hemlighet av att han ansåg att judar skulle utestängas från regering och förvaltning eller några ansträngningar att dölja dessa åsikter inför tribunalen i Nürnberg. Tvärtom bekräftade han att han delade nationalsocialistledningens avsikter att begränsa antalet judar i förvaltningen och kulturen, att han läst *Mein Kampf* och kände till Hitlers åsikter i "den judiska frågan" samt att han samtyckte till förbudet för judiska jurister att vara verksamma inom domstolsväsendet.

Schacht bekräftade att han delade nazistledningens avsikter att begränsa antalet judar i förvaltningen och kulturen.

Som finansminister hade han själv undertecknat lagar som förbjöd judar att få tillstånd för valutahandel, införde dödsstraff för alla som förde egendom ur landet, samt avskedade varje judisk ämbetsmän och notarius publicus.

Mot denna bakgrund är det svårt att dela Schimanskis förvåning över att John Weitz "inte lyckas förklara den snöda behandlingen [av Schacht efter kriget] i en stat där exnazister som Globke eller Kiesinger kunde nå toppbefattningar." För sina ansträngningar för den tyska upprustningen, och för sina aktiva insatser i avskaffandet av judarnas mänskliga rättigheter, som ytterst ledde till en av de största mänskliga katastroferna i modern historia, förtjänade han knappast bättre.

CARL SVERNLÖF